

תנ"ך לבגרות

מותאם לתוכנית הלימודים החדשה לבגרות

תשע"ג - 2013

מלכים

ונביאים

מפילוג הממלכה ועד

שיבת ציון

תוכן העניינים

מלכים ונביאים

167	פרק י"ט (37-35)	מלכים ב'	19	פרק י' (13-1)	מלכים א'
171	פרק א'	ישעיהו	26	פרק י"א (13-1) (26-43)	מלכים א'
186	פרק כ"א	מלכים ב'	38	פרק י"ב	מלכים א'
198	פרק כ"ב	מלכים ב'	53	פרק ט"ז (23-33)	מלכים א'
205	פרק י"ב (12-1)	דברים	58	פרק י"ז	מלכים א'
212	פרק ט"ז (22-21)	דברים	69	פרק י"ח	מלכים א'
213	פרק כ"ג (14-1) (25-31)	מלכים ב'	87	פרק י"ט	מלכים א'
224	פרק כ"ד (8-20)	מלכים ב'	99	פרק כ"א	מלכים א'
230	פרק כ"ה	מלכים ב'	111	פרק ט"ו (1-31)	מלכים ב'
241	פרק א' (3-1)	ירמיהו	122	פרק י"ז	מלכים ב'
243	פרק ז' (24-1)	ירמיהו	138	פרק א' (2-1)	עמוס
254	פרק כ"ה (14-1)	ירמיהו	141	פרק ד' (11-1)	עמוס
262	פרק ב' (4-1)	ישעיהו	148	פרק ה' (27-21)	עמוס
			153	פרק י"ח	מלכים ב'

תגובות לחורבן ושיבת ציון

	פרקי הרחבה			פרקי חובה	
295	פרק ל"ז (14-1)	יחזקאל	267	פרק י"ח (27-21)	יחזקאל
299	פרק ה'	איכה	276	פרק א' (7-1)	עזרא
306	מזמור קל"ז	תהילים	281	פרק ד' (6-1)	עזרא
			285	פרק א'	חגי
			291	פרק מ' (11-1)	ישעיהו

נביאי אמת ושקר

	פרקי הרחבה			פרקי חובה	
338	פרק כ"ב (40-1)	מלכים א'	310	פרק י"ח (22-9)	דברים
352	פרק כ"ו	ירמיהו	317	פרק כ'	ירמיהו
360	פרק ז' (17-7)	עמוס	326	פרק כ"ג (32-25)	ירמיהו
			330	פרק כ"ח	ירמיהו

מלכים א' - פרק י' (1 - 13)

ביקור מלכת שבא והשבחים לשלמה

ט את-חכמתך: יהי יהוה אלהיך ברוך אשר חפץ בך לתתך על-כסא ישראל באהבת יהוה את-ישראל לעלם וישמך למלך לעשות משפט וצדקה: ותתן למלך מאה ועשרים כפר זהב ובשמים הרבה מאד ואבן יקרה לא בא כבשם ההוא עוד לרב אשר-נתנה מלכת-שבא למלך שלמה: וגם אנו היום אשר-נשא זהב מאופיר הביא מאפיר עצי אלמגים הרבה מאד ואבן יקרה: ויעש המלך את-עצי האלמגים מסעד לבית-יהוה ולבית המלך וכנרות ונבלים לשרים לא בא-כן עצי אלמגים ולא נראה עד היום הזה: והמלך שלמה נתן למלכת-שבא את-כל-החפצה אשר שאלה מלכד אשר נתן-לה כיד המלך שלמה ותפן ותלך לארצה היא ועבדיה:

י ומלכת-שבא שמעת את-שמע שלמה לשם יהוה ותבא לנסתו בחידות: ותבא ירושלמה בחיל כבד מאד גמלים נשאים בשמים וזהב רב-מאד ואבן יקרה ותבא אל-שלמה ותדבר אליו את כל-אשר היה עם-לבבה: ויגדלה שלמה את-כל-דבריה לא-היה דבר נעלם מן-המלך אשר לא הגיד לה: ותרא מלכת-שבא את כל-חכמת שלמה והבית אשר בנה: ומאכל שלהנו ומושב עבדיו ומעמד משרתו ומלבשיהם ומשקיו ועלתו אשר יעלה בית יהוה ולא-היה בה עוד רוח: ותאמר אל-המלך אמת היה הדבר אשר שמעתי בארצי על-דבריך ועל-חכמתך: ולא-האמנתי לדברים עד אשר-באתי ותראינה עיני והנה לא-הגדלתי החצי הוספת חכמה וטוב אל-השמועה אשר שמעתי: אשרי אנשיך אשרי עבדיך אלה העמדים לפניך תמיד השמעים

הניתוח וההסבר של הנושאים בפרק

הפרק עוסק בביקור של מלכת שבא אצל שלמה המלך והתשבחות שהיא מרעיפה על חוכמתו ועושרו של שלמה

בפרק זה מתואר ביקורה של מלכת שבא הממחיש את גדולתו, עושרו וחוכמתו של שלמה ואת הכבוד שהוא זוכה לו. בכך מתגשמת ההבטחה של אלוהים לשלמה בעת שעלה על כס המלוכה (מלכים א' ג' 12 - 13).

פסוק 1 - ומלכת-שבא שמעת את-שמע שלמה לשם יהוה ותבא לנסתו בחידות.

מלכת שבא שמעה את השמועה על חוכמתו של שלמה ומלכת-שבא שמעת את-שמע שלמה והחליטה לבוא ותבא ולבחון את חוכמתו באמצעות חידות שתציג לו לנסתו בחידות.

למה מתייחס הביטוי "לשם יהוה"?

יש חוקרים האומרים:

הביטוי מתייחס לתפארת בית המקדש שבנה שלמה לשם כבוד האלוהים: **"...ואבנה הבית, לשם יהוה אלהי ישראל (מלכים א' ח' 20)"**

יש פרשנים האומרים:

שהביטוי מתייחס לחוכמה של שלמה שבאה לו מאלוהים.

האם השמועה על חוכמתו של שלמה היתה הסיבה היחידה

לבואה של מלכת שבא לביקור?

החוקרים אומרים:

שחוכמת שלמה לא היתה הסיבה היחידה לבואה של מלכת שבא אל שלמה, אלא היתה לה גם סיבה תועלתית. הממלכה הגדולה של שלמה שלטה על דרכי המסחר, ולכן ביקורה של מלכת שבא נועד גם להידוק קשרי המסחר בין ממלכת שלמה לבין ממלכת שבא.

פסוק 2 - וַתָּבֵא יְרוּשָׁלַיִם בְּחֵיל כְּבֹד מֵאֵד גַּמְלִים נְשָׂאִים בְּשָׁמִים וְזָהָב רַב-מְאֹד וְאֶבֶן יָקָרָה וַתָּבֵא אֶל-שְׁלֹמֹה וַתִּדְבֹר אֵלָיו אֵת כָּל-אֲשֶׁר הָיָה עִם-לְבָבָהּ.

מלכת שבא מגיעה לירושלים וַתָּבֵא יְרוּשָׁלַיִם עם פמליה גדולה בְּחֵיל כְּבֹד מֵאֵד וגמלים הנושאים בשמים וזָהָב בכמות רבה גַּמְלִים נְשָׂאִים בְּשָׁמִים וְזָהָב רַב-מְאֹד ואבנים יקרות וְאֶבֶן יָקָרָה ובאה אל שלמה וַתָּבֵא אֶל-שְׁלֹמֹה ומספרת לו את כל הסודות שנצרה בלבבה וַתִּדְבֹר אֵלָיו אֵת כָּל-אֲשֶׁר הָיָה עִם-לְבָבָהּ.

החוקרים אומרים:

שהמתנות הרבות שהביאה עימה מלכת שבא ואותן היא מעניקה לשלמה אינן רק כהוקרה על חוכמתו אלא יש להן מניע כלכלי תועלתית עבודה. ניתן לומר שהמתנות הן מנחה הניתנת למלכים בעלי עוצמה כוח והשפעה.

פסוק 3 - וַיִּגְדַּלָּהּ שְׁלֹמֹה אֶת-כָּל-דְּבָרֶיהָ לֹא-הָיָה דָבָר נֶעְלָם מִן-הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא הִגִּידָהּ לָהּ.

שלמה אומר למלכת שבא וַיִּגְדַּלָּהּ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל הַפְתָּרוֹנוֹת לַחִידוֹתֶיהָ אֶת-כָּל-דְּבָרֶיהָ ולא היתה חידה שנשאל שלמה לֹא-הָיָה דָבָר נֶעְלָם מִן-הַמֶּלֶךְ שלא אמר לה את פתרונה לֹא הִגִּידָהּ לָהּ.

פסוקים 4 - 5 - ותרא מלכת-שְׁבָא את כל-חֲכַמַת שְׁלֹמֹה וְהַבֵּית אֲשֶׁר בָּנָה. וּמֵאֲכַל שְׁלַחְנוּ וּמוֹשֵׁב עֲבָדָיו וּמַעֲמֵד מְשָׁרְתּוֹ וּמְלַבְּשֵׁיהֶם וּמְשָׁקִיו וְעַלְתּוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה וְלֹא-הָיָה בָּהּ עוֹד רוּחַ.

מלכת שבא מאד מתפעלת וְתָרָא מְלַכַת-שְׁבָא מכל מה שהיא רואה אֶת כָּל:

- החוכמה של שלמה חֲכַמַת שְׁלֹמֹה
- הפאר של הארמון שלו וְהַבֵּית אֲשֶׁר בָּנָה.
- הסעודה המלכותית וּמֵאֲכַל שְׁלַחְנוּ
- מעבדיו השרים שכל אחד יושב במקום הראוי לו וּמוֹשֵׁב עֲבָדָיו
- ממשרתיו שכל אחד עמד במקום השירות שלו וּמַעֲמֵד מְשָׁרְתּוֹ
- מהלבוש של המשרתים שלכל אחד לבוש מתאים וּמְלַבְּשֵׁיהֶם
- ממחלקי היין לאורחים וּמְשָׁקִיו
- מדרך המבוא דרכה הולכים מהארמון אל בית המקדש וְעַלְתּוֹ אֲשֶׁר

יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה

התפעלותה היתה כה רבה עד כי נותרה המומה ונדהמת ממראה עיניה וְלֹא-

הָיָה בָּהּ עוֹד רוּחַ.

החוקרים אומרים:

שמהפרטים המתוארים בפסוק זה ניתן ללמוד על דמותו המרשימה של שלמה בזכות חוכמתו, ועל הפאר והעושר שלו הבאים לידי ביטוי בסעודה שהוגשה. פרטים אלו גם מבטאים את התגשמות הבטחת האלוהים לשלמה.

נִיבִיט וּבִיטוּיִט

"וְלֹא-הָיָה בָּהּ עוֹד רוּחַ" (4) כיום מתאר "אדם שמרוב התפעלות נשימתו נעצרת"

פסוקים 6 - 8 - וְתֹאמֶר אֶל-הַמֶּלֶךְ אֵמֶת הָיָה הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצֵי עַל-דְּבָרֶיךָ וְעַל-חֲכַמְתֶּךָ. וְלֹא-הָאֵמַנְתִּי לְדַבְּרִים עַד אֲשֶׁר-בָּאתִי וְתָרָאִינָה עֵינַי וְהִנֵּה לֹא-הִגַּד-לִי הַחֲצִי הוֹסַפְתָּ חֲכָמָה וְטוֹב אֶל-הַשְּׂמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי. אֲשֶׁרִי אֲנִישִׁיךָ אֲשֶׁרִי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תִּמְיֵד הַשְּׂמָעִים אֶת-חֲכַמְתֶּךָ.

מלכת שבא אומרת לשלמה ותֹאמַר אֶל-הַמֶּלֶךְ שְׂנוּכַחָה לראות כי נכונות הן כל השמועות ששמעה בארצה אֲמַת הָיָה הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי על עושרו והחוכמה שלו על-דְּבָרֶיךָ וְעַל-חֲכָמְתֶךָ ולא האמינה לסיפורים וְלֹא-הָאֲמַנְתִּי לְדְבָרִים עד אשר באה וראתה זאת במו עיניה עַד אֲשֶׁר-בָּאתִי וַתִּרְאֶינָה עֵינַי וּשְׂכַל אֲשֶׁר שָׁמַעָה הֵם רַק מִחֲצִית וְהִנֵּה לֹא-הֲגִד-לִי הַחֲצִי מֵהַחֹכְמָה וְהַטּוֹב הַנִּמְצָאִים בְּשִׁלְמָה וְהֵם רַבִּים יוֹתֵר מֵהַמְתוֹאֵר בְּשִׁמְעָה שֶׁשָׁמַעָה הוֹסַפְתָּ חֲכָמָה וְטוֹב אֶל-הַשְּׂמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי הִיא מִצִּינַת שִׁשְׁפָּר מִזֶּלֶם שֶׁל אֲנִשׁוֹ וְעַבְדֵי אֲשֶׁרִי אֲנִשִּׁיךָ אֲשֶׁרִי עֲבָדֶיךָ הַמִּשְׁרָתִים אוֹתוֹ כֹּל הַזְּמַן אֱלֹה הָעַמִּידִים לְפָנֶיךָ תִּמְיֵד וְזוֹכִים לְשִׁמּוֹעַ אֶת חוֹכְמַתוֹ הַשְּׂמַעִים אֶת-חֲכָמְתֶךָ.

פסוק 9 - יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּרוּךְ אֲשֶׁר חָפַץ בְּךָ לְתִתֶּךָ עַל-כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת-יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם וַיִּשְׁיִמְךָ לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וַיְצַדֶּקָהּ. מלכת שבא מברכת את אלוהי שלמה יהי יהוה אלהיך ברוך אשר בחר בו אֲשֶׁר חָפַץ בְּךָ לְמַלּוֹךְ עַל עַם יִשְׂרָאֵל לְתִתֶּךָ עַל-כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל וּבִעְבוּר אֲהַבְתוּ הַרְבֵּה שֶׁל אֱלֹהִים לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת-יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם שֶׁם אֶת שִׁלְמָה לְמֶלֶךְ וַיִּשְׁיִמְךָ לְמֶלֶךְ כְּדִי לְהַשְׁלִיט מִשְׁפָּט וְצֶדֶק עַל עַמּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וַיְצַדֶּקָהּ

החוקרים אומרים:

שהברכה של מלכת שבא המציינת שתפקידו של המלך היא עשיית משפט וצדק

לעמו היא למעשה התגשמות הבקשה של שלמה מאלוהים אותה ביקש בעת שעלה על כס המלוכה (מלכים א' ג' 9).

מלכת שבא מעניקה מתנות לשלמה המלך

פסוק 10 - וַתִּתֵּן לְמֶלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים כֶּכֶר זָהָב וּבִשְׂמִים הַרְבֵּה מְאֹד וְאֶבֶן יָקָרָה לֹא בָא כְּבִשָּׁם הַהוּא עוֹד לְרֵב אֲשֶׁר-נִתְּנָה מִלְכַת-שָׁבָא לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה.

מלכת שבא נותנת לשלמה מאה ועשרים כיכרות זהב ונתתן למלך מאה ועשרים כפר זהב והרבה בשמים ובשמים הרבה מאד ואבנים יקרות ואבן יקרה ולא הובאו עדיין לארץ בשמים לא בא כמו הבשמים הברבים כבשם ההוא עוד לרב שנתנה מלכת שבא למלך שלמה אשר נתנה מלכת-שבא למלך שלמה.

החוקרים אומרים:

המתנות היקרות שנותנת מלכת שבא למלך שלמה הן לכאורה אות הוקרה לחוכמתו אך ניתן לשער שהן גם מנחה להידוק קשרי המסחר בין הממלכות.

ניקוט וביטויים

"לא בא כבשם ההוא" (10) כיום מתאר בהגזמה "דבר משובח שאין כמוהו

ואין טוב ממנו".

פסוקים 11 - 12 - וגם אני חירם אשר-נשא זהב מאופיר הביא מאפיר עצי אלמגים הרבה מאד ואבן יקרה. ויעש המלך את-עצי האלמגים מסעד לבית-יהוה ולבית המלך וכנרות ונבלים לשירים לא בא-כן עצי אלמגים ולא נראה עד היום הזה.

הסופר המקראי מפסיק את רצף הסיפור של שלמה ומלכת שבא ומציין במאמר מוסגר שגם צי הסוחר של חירם מלך צור וגם אני חירם שהביא לשלמה זהב מאופיר אשר-נשא זהב מאופיר הביא לו מאופיר גם הרבה עצי אלמוגים הביא מאפיר עצי אלמגים הרבה מאד ואבנים יקרות ואבן יקרה והמלך שלמה עשה ויעש המלך מעצי האלמוגים מעקה בדרך המבוא לבית המקדש את-עצי האלמגים מסעד לבית-יהוה והשתמש בהם גם לארמון המלך ולבית המלך וגם לכינורות ונבלים לשריו וכנרות ונבלים לשירים והסופר המקראי מציין בהתפעלות שעצי אלמוגים כאלו שהובאו לשלמה לא בא-כן עצי אלמגים לא נראו שם אף פעם קודם לכן ולא נראה עד היום הזה

החוקרים אומרים:

שיש דימיון בין המתנות שהביאה מלכת שבא לשלמה לבין המתנות שהביא חירם מלך צור לשלמה:

מתנות של זהב ואבנים יקרות

מלכת שבא	חירם מלך צור
מָאָה וְעֶשְׂרִים כֶּפֶר זָהָב... וְאֶבֶן יָקָרָה	נִשְׂאָ זָהָב מְאֹפִיר... וְאֶבֶן יָקָרָה

שימוש בניסוח של הגזמה

מלכת שבא	חירם מלך צור
לֹא בָּא כְּבִשָׁם הֵהוּא עוֹד לְרֹב	לֹא בָּא-כֵּן עֲצֵי אֱלֻמָּגִים וְלֹא נִרְאָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

מדוע יש דימיון בתיאור המתנות שניתנו לשלמה?

החוקרים אומרים:

הדימיון בתיאור המתנות שניתנו לשלמה בא להדגיש את הנושאים הבאים:

- את עושרו הרב של שלמה.
- את הכבוד הגדול שרוחשים לשלמה מלכי האזור הנותנים לו מתנות יקרות ערך.
- את הרצון של מלכת שבא וחירם מלך צור לזכות בתמיכה של שלמה השולט בדרכי המסחר בתחרות המתקיימת ביניהם בעסקי המסחר.

פסוק 13 - וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַת-שֶׁבַא אֶת-כָּל-חֲפָצֶיהָ אֲשֶׁר שְׁאַלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר נָתַן-לָהּ כִּיזֶה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְתַפְן וְתַלְךְ לְאַרְצָהּ הִיא וְעַבְדֶיהָ. הסופר המקראי חוזר לסיפור של שלמה ומלכת שבא ואומר ששלמה נתן למלכת שבא וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַת-שֶׁבַא אֶת כָּל אֲשֶׁר רָצְתָה וּבִיקְשָה מִמֶּנּוּ אֶת-כָּל-חֲפָצֶיהָ אֲשֶׁר שְׁאַלָה פֶּרֶט לַמֶּתָנֹת מִלְּבַד שֶׁהֶעֱנִיק לָהּ בַּנְדִיבוֹת רַבָּה אֲשֶׁר נָתַן-לָהּ כִּיזֶה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְהִיא יֵצֵא לְדֶרֶךְ לְאַרְצָהּ יַחַד עִם עַבְדֶיהָ וְתַפְן וְתַלְךְ לְאַרְצָהּ הִיא וְעַבְדֶיהָ

החוקרים אומרים:

ניתן להבין שמלכת שבא ניהלה עם שלמה משא ומתן לגבי ענייני המסחר שלה ושלמה נתן לה את כל אשר ביקשה ממנו ואף העניק לה מתנות בנדיבות רבה.

ניקוט וביטויים

"כִּיזֶה הַמֶּלֶךְ" (13) כיום מבטא "נתינה בשפע ובנדיבות רבה".

מלכים א' - פרק י"ט

אליהו בהר חורב

יְהוָה: וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאָשׁ יְהוָה וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל יְהוָה וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵינוּ וַיִּלֶּט פָּנֵינוּ בְּאֹדְרֵנוּ וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמַּעֲדָה וְהִנֵּה אֵלֵינוּ קוֹל וַיֹּאמֶר מִהֲלֹךְ פֹּה אֱלֹהֵינוּ: וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה וְאֱלֹהֵי עַבְאֹת פִּירְעוֹבוֹ בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִזְבְּחֵיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בְּחָרֵב וְאַחַר אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוֹב לְדַרְכְּךָ מִדְּבַרְהָ דְמִשְׁק וּבָאתִי וּמְשַׁחֲתִי אֶת־חֲזָאֵל לְמֶלֶךְ עַל־אָרֶם: וְאַתָּה יְהוָה בֶּן־נְמֹשֵׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֱלִישֶׁע בֶּן־שֹׁפָט מֵאַבְל מִחוּלָה תִמְשַׁח לְנְבִיא תַחְתֶּיךָ: וְהִי הַנִּמְלֵט מִחָרֵב חֲזָאֵל יָמִית יְהוָה וְהַנִּמְלֵט מִחָרֵב יָמִית אֱלִישֶׁע: וְהַשְּׂאֵרִיתִי בְּיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אַלְפִים כֹּל־הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל וְכֹל־הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נִשְׁקָ לוֹ: וַיִּלֶּךְ מִשָּׁם וַיִּמְצֵא אֶת־אֱלִישֶׁע בֶּן־שֹׁפָט וְהוּא הָרַשׁ שְׁנַיִם־עֶשְׂרֵי צִמְדִים לִפְנֵי וְהוּא בְּשֵׁנִים הָעֶשֶׂר וַיַּעֲבֵד אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ וַיִּשְׁלַךְ אֹדְרֵנוּ אֵלֵינוּ: וַיַּעֲזֹב אֶת־הַבֶּקֶר וַיֵּרֶץ אַחֲרָי אֱלֹהֵינוּ וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה־נָּא לְאָבִי וְלְאִמִּי וְאֶלְכָה אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ שׁוֹב כִּי מִהֲעִשִׂיתִי לָךְ: וַיֵּשֶׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת־צִמְד הַבֶּקֶר וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבְכָלִי הַבֶּקֶר בְּשֵׁלֶם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן לָעַם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקְּסוּ וַיִּלֶּךְ אַחֲרָי אֱלֹהֵינוּ וַיִּשְׁרַתְּהוּ:

יט א וַיִּגַּד אַחֲבָב לְאִיזָבֵל אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהֵינוּ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר הָרַג אֶת־כָּל־הַנְּבִיאִים בְּחָרֵב: וַתִּשְׁלַח אִיזָבֵל מַלְאָךְ אֶל־אֱלֹהֵינוּ לֵאמֹר כֹּה־יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֵפוּן כִּי־כַעַת מַחֵר אֲשִׁים אֶת־נַפְשְׁךָ כִּנְפֹשׁ אֶחָד מֵהֶם: וַיֵּרָא וַיִּקְּסוּ וַיִּלְךְ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֵא בְּאֵר שֶׁבַע אֲשֶׁר לַיהוָה וַיִּנַּח אֶת־גֵּדוֹ שָׁם: וְהוּא־הֵלֶךְ בְּמִדְבַר דֶּרֶךְ יוֹם וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רֹתֵם אַחַת וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לְמֹת וַיֹּאמֶר וְרַב עֲתָה יְהוָה קָח נַפְשִׁי כִּי לֹא־טוֹב אֲנִי מֵאַבְתִּי: וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֹתֵם אֶחָד וְהִנֵּה־זֶה מַלְאָךְ נֹגֵעַ בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכוֹל: וַיִּבֹט וְהִנֵּה מֵרָאשֵׁיתוֹ עֵגֶת רִצְפִים וַצַּפְחַת מִיִּם וַיֹּאכַל וַיִּשָׁת וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב: וַיֵּשֶׁב מַלְאָךְ יְהוָה וַיִּשְׁתּוּ וַיִּגְעֵ־בוֹ וַיֹּאמֶר קוּם אֲכַל כִּי רַב מִמֶּךָ הַדֶּרֶךְ: וַיִּקְּסוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיִּלְךְ בְּכַח וַיֵּאכִילָהּ הֵיאֵה אֲרֻבְעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד הָאֱלֹהִים חָרַב: וַיָּבֵא־שָׁם אֶל־הַמַּעֲרָה וַיִּלֶּךְ שָׁם וְהִנֵּה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מִהֲלֹךְ פֹּה אֱלֹהֵינוּ: וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה וְאֱלֹהֵי עַבְאֹת פִּירְעוֹבוֹ בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִזְבְּחֵיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בְּחָרֵב וְאַחַר אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: וַיֹּאמֶר צֵא וְעַמְדַת בְּהָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה יְהוָה עֹבֵר עָבַר וְרוּחַ גְּדוּלָה וְחֹזֶק מִפְּרֻק הָרִים וּמִשִּׁבְרֵי סָלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא בְרוּחַ יְהוָה וְאַחַר הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בְרַעַשׁ

הניתוח וההסבר של הנושאים בפרק

הפרק עוסק במנוסה של אליהו מפני איזבל, בהתגלות אלוהים אל אליהו ובמינויו של אלישע לנביא וליוורשו של אליהו

בפרק הקודם נוצרה תחושה שהבעיות נפתרו, הבעורת נגמרה, העם חזר בתשובה ואליהו ואחאב התפייסו. בפרק זה אחאב שוב נתון להשפעתה של איזבל שאינה סולחת לאליהו רודפת אותו והוא נאלץ לברוח ולהסתתר מפניה.

איזבל רודפת את אליהו

פסוק 1 - "ויגד אחאב לאיזבל את כל-אשר עשה אליהו ואת כל-אשר הרג את-פל-אשר הרג את-פל-הנביאים בחרב".

אחאב מספר לאיזבל וַיַּגִּד אַחְאָב לְאִיזְבֵּל אֵת מַה שֶׁעָשָׂה אֵלֵיהּ אֵת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה אֵלֵיהּ וְאֵת הַהֶרֶג שְׁבִיעַ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר הָרַג כְּשֶׁהֶרַג אֵת כָּל נְבִיאֵי הַבַּעַל בַּחֲרֹב אֵת-כָּל-הַנְּבִיאִים בַּחֲרֹב.

החוקרים אומרים:

יש כאן מין **אירוניה**. אחאב אינו מדגיש את הניסים שעשה אליהו, אלא בוחר להדגיש לאיזבל שאלהו הרג את כל נביאי הבעל, כדי להכעיס אותה ולגרום לה לפעול נגד אליהו.

פסוק 2 - "וַתִּשְׁלַח אִיזְבֵּל מַלְאָךְ אֶל-אֵלֵיהּ לֵאמֹר כֹּה-יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֵפוּן כִּי-כַעַת מָחָר אֲשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם".

איזבל שולחת שליח אל אליהו וַתִּשְׁלַח אִיזְבֵּל מַלְאָךְ אֶל-אֵלֵיהּ וּבִפְיוֹ מסר לֵאמֹר בו היא נשבעת כֹּה-יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֵפוּן שבזמן הזה מחר כִּי-כַעַת מָחָר היא תדאג להמית אותו אֲשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ כפי שהמית את נביאי הבעל כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם

החוקרים אומרים:

מפסוק זה ניתן ללמוד שני דברים:

- איזבל מאיימת על אליהו ואינה הורגת אותו מיד כפי שעשתה עם הנביאים האחרים.
- מהשבועה של איזבל כֹּה-יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֵפוּן ניתן להבין שהיא מאמינה באלילים רבים לכן היא נאמרת ברבים.

אליהו נמלט על נפשו - פסוקים (3 - 8)

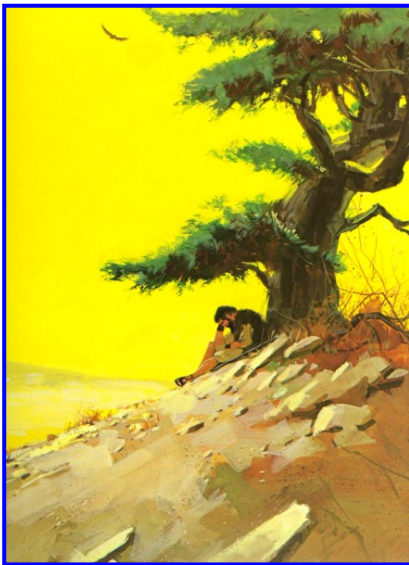
פסוק 3 - "וַיֵּרָא וַיִּקָּם וַיֵּלֶךְ אֶל-נַפְשׁוֹ וַיָּבֵא בָּאֵר שְׁבַע אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיִּנַּח אֶת-נַעְרוֹ שָׁם".

אליהו נבהל וַיֵּרָא ממהר לקום וַיִּקָּם ובורח להציל את נפשו וַיֵּלֶךְ אֶל-נַפְשׁוֹ מגיע לבאר שבע וַיָּבֵא בָּאֵר שְׁבַע ביהודה אֲשֶׁר לִיהוּדָה ומשאיר את נערו שם וַיִּנַּח אֶת-נַעְרוֹ שָׁם

החוקרים אומרים:

ריבוי הפעלים בפסוק זה וַיֵּרָא, וַיִּקָּם, וַיֵּלֶךְ מציינים שאלהו הזדרז מאד לברוח מפני איזבל.

פסוק 4 - "וְהוּא-הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יוֹם וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רֵתֶם אַחַד (אָחָד)

אליהו תחת עץ הרותם

וַיִּשְׁאַל אֶת-נַפְשׁוֹ לָמוֹת וַיֹּאמֶר רַב עֵתָה יְהוָה קַח נַפְשִׁי כִּי-לֹא-טוֹב אֲנֹכִי מֵאֲבֹתַי."

אליהו בורח למדבר **וְהוּא-הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר** ולאחר שהלך כל היום **דֶּרֶךְ יוֹם** הגיע והתיישב לחסות בצילו **וַיֵּשֶׁב תַּחַת** של עץ רותם אחד **רֵתֶם אָחָד** כשהוא מדוכא ושואף למוות **וַיִּשְׁאַל אֶת-נַפְשׁוֹ לָמוֹת** הוא מתפלל לאלוהים ואומר **וַיֹּאמֶר** הואיל והוא בצרות וימי חייו נחשבים רבים **רַב עֵתָה יְהוָה** הוא מבקש מאלוהים שיקח את נפשו **קַח נַפְשִׁי** כי אינו טוב מאבותיו ולא יחיה לעד ולכן אין כל הבדל בין שימות עכשו או לאחר זמן **כִּי-לֹא-טוֹב אֲנֹכִי מֵאֲבֹתַי**

החוקרים אומרים:

מדבריו של אליהו ניתן ללמוד ש:

- אליהו אינו פוחד מהמוות אלא פוחד למוות מידיה של איזבל שכבר הרגה את נביאי האלוהים ומותו יתפרש בעם כניצחון של הבעל.
- אליהו מדוכא ומיואש שלמרות כל הניסים שעשה והפיוס שלו עם אחאב איזבל עדיין מנהלת את הממלכה ורודפת אותו כדי להרגו.

ניקוט ופיטויים

"וַיִּשְׁאַל אֶת-נַפְשׁוֹ לָמוֹת" (4) כיום מתאר "אדם מיואש שמאס בחייו ומיחל למוות".

הופעת המלאך

פסוק 5 - "וַיֵּשֶׁב וַיֵּיטֵן תַּחַת רֵתֶם אָחָד וְהִנֵּה-זֶה מֵלָאךְ נֹגַע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל."

אליהו נשכב **וַיֵּשֶׁב** ונרדם **וַיֵּיטֵן** תחת עץ הרותם **תַּחַת רֵתֶם אָחָד** ולפתע מלאך **אָחָד וְהִנֵּה-זֶה מֵלָאךְ** נוגע בו **נֹגַע בּוֹ** מעיר אותו ואומר לו **וַיֹּאמֶר לוֹ** לקום ולאכול **קוּם אֲכֹל**

פסוק 6 - "וַיֵּבֵט וְהִנֵּה מְרֹאשֵׁיתוֹ עֵגַת רְצָפִים וְצַפְחַת מַיִם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּ וַיֵּשֶׁב וַיֵּשֶׁב."

אליהו מביט סביבו וַיִּבֶט והנה ליד ראשו וְהִנֵּה מַרְאֲשֵׁיתוֹ לחם עגול אפוי על גחלים עֲגַת רְצָפִים וכד מים וְצַפְחַת מִיִּם הוא אוכל וַיֹּאכַל ושונה וַיִּשְׁתֶּה וחוזר לשכב לישון וַיִּשָּׁב וַיִּשְׁכַּב

המלאך נוגע באליהו

פסוק 7 - "וַיִּשָּׁב מִלֶּאֶךְ יְהוָה שְׁנִית וַיִּגַע-בּוֹ וַיֹּאמֶר קוּם אֲכַל כִּי רַב מִמֶּנְךָ הַדֶּרֶךְ."

מלאך האלוהים חוזר אליו שנית וַיִּשָּׁב מִלֶּאֶךְ יְהוָה שְׁנִית נוגע בו וַיִּגַע-בּוֹ ואומר לוֹ וַיֹּאמֶר לקום ולאכול קוּם אֲכַל כי מצפה לו דרך ארוכה כִּי רַב מִמֶּנְךָ הַדֶּרֶךְ

החוקרים אומרים:

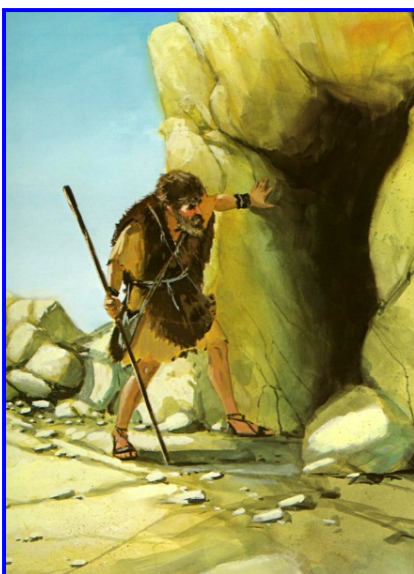
כי הביטוי **רַב מִמֶּנְךָ הַדֶּרֶךְ** מרמז שלפני אליהו:

- דרך ארוכה מבחינה פיזית לכיוון הר חורב.
- דרך ארוכה מבחינה רוחנית לגבי שליחותו הנבואית.

בכך רוצה המלאך להראות לאליהו שאלוהים לא עזב אותו, ולגרום לו להתעודד ולהתחזק ולצאת מהיאוש שאחז בו.

פסוק 8 - "וַיִּקֶם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּלֶךְ בְּכַח הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד הָרַק הָאֱלֹהִים חֹרֵב."

אליהו קם וַיִּקֶם אוכל ושונה וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה והולך בכוח האכילה וַיֵּלֶךְ בְּכַח הָאֲכִילָה הַהִיא במשך ארבעים יום וארבעים לילה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עד הגיעו להר האלוהים הר חורב עַד הָרַק הָאֱלֹהִים חֹרֵב

אליהו מגיע למערה

התגלות האלוהים לאליהו - פסוקים (9 - 18)

פסוק 9 - "וַיָּבֵא-שָׁם אֶל-הַמְּעָרָה וַיִּלֶּן שָׁם וְהִנֵּה דָבָר-יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-לָּךְ פֶּה אֵלֶיךָו."

אליהו מגיע להר חורב וַיָּבֵא-שָׁם נכנס למערה אֶל-הַמְּעָרָה והולך לישון שם וַיִּלֶּן שָׁם ולפתע וְהִנֵּה אלוהים פונה אליו דָבָר-יְהוָה אֵלָיו ושואל אותו וַיֹּאמֶר לוֹ מה הוא עושה פה במקום זה מַה-לָּךְ פֶּה אֵלֶיךָו

הקושי בשאלה של אלוהים מה-לך פה אליהו?

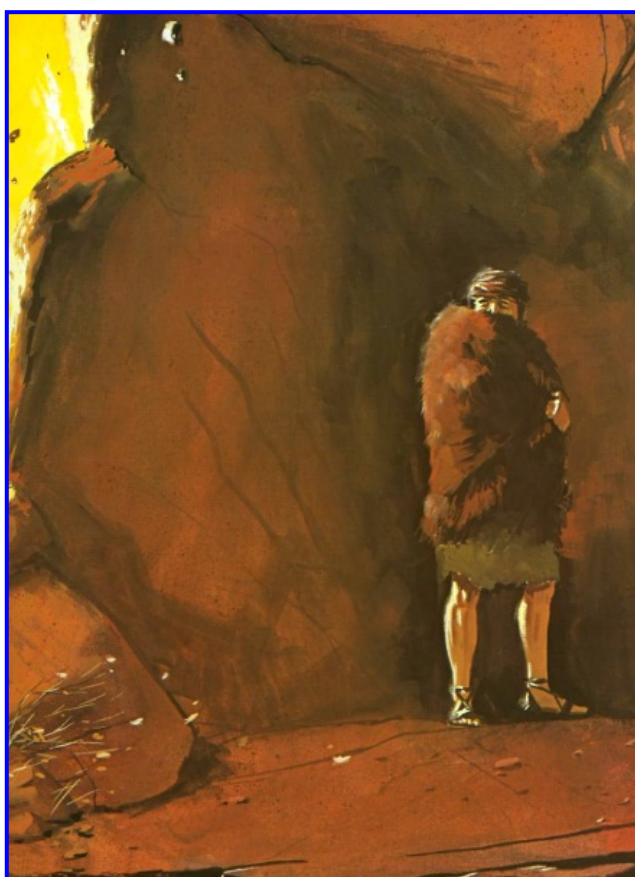
הייתכן שאלוהים אינו יודע מה מעשיו של אליהו? אז מדוע הוא שואל אותו?

החוקרים אומרים:

יש לבחון זאת בשני היבטים:

- **מצד אחד** - זו שאלה רטורית המאפשרת פתיחת שיחה עם אליהו שיסביר לאלוהים את נוכחותו במקום.
- **מצד שני** - זו ביקורת מרומזת על אליהו שאמור להיות עם העם ולא לברוח משליחותו כנביא ולהתבודד.

פסוק 10 - "ויאמר קנא קנאתי ליהוה אלהי צבאות כי-עזבו בריתך בני

אליהו עונה לאלוהים בפתח המערה

ישׂראל את-מזבחתִיךָ הָרְסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בְּחָרֵב וְאֹתָר אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ."

אליהו עונה לאלוהים ואומר ויאמר שהוא קנאי לאלוהים ואף נקם באלו שפגעו באלוהים קנא קנאתי ליהוה אלהי צבאות ורוצה לנקום בעם כי העם נטש את עבודת האלוהים כי-עזבו בריתך בני ישׂראל ואת המזבחות של פולחן האלוהים הם הרסו את-מזבחתִיךָ הָרְסוּ ואת נביאי האלוהים הם הרגו ואת-נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בְּחָרֵב והוא נותר הנביא היחיד לבדו וְאֹתָר אֲנִי לְבַדִּי שכעת גם אותו הם רוצים להרוג וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ

החוקרים אומרים:

הקנאות לאלוהים שאלהו מציג והנקמה שהוא דורש מבליטה שני דברים:

- **כבר בהתחלה מסנגר על עצמו** - בכך שהוא אומר שנקם והרג את נביאי הבעל כדי לשמור על כבוד האלוהים שיקר ללבו.

מלכים ב' - פרק כ"ד (8 - 20)

גלות יהויכין לבבל והמלכתו של צדקיהו

(597 לפנה"ס)

הַחֲרָשׁ וְהַמְסַגֵּר לֹא נִשְׂאָר זֹלַת דֹּלֶת עַם-הָאָרֶץ: וַיִּגַּל אֶת־
יְהוֹיָכִן בַּבֶּלָה וְאֶת־אֵם הַמֶּלֶךְ וְאֶת־נְשֵׁי הַמֶּלֶךְ וְאֶת־סְרִיסָיו
וְאֶת אוֹלֵי הָאָרֶץ הַזֹּלִיךְ גּוֹלָה מִירוּשָׁלַם בַּבֶּלָה: וְאֵת כָּל־
אֲנָשֵׁי הַחַיִל שִׁבְעַת אֲלָפִים וְהַחֲרָשׁ וְהַמְסַגֵּר אֶלֶף הֶכֶל
גְּבוּרִים עָשִׂי מַלְחָמָה וַיְבִיֵאֵם מֶלֶךְ־בָּבֶל גּוֹלָה בַּבֶּלָה:
וַיִּמְלֹךְ מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־מִתְנִיָה דָדוּ תַחְתָּיו וַיִּסַּב אֶת־
שְׁמוֹ צַדְקִיָּהוּ: בֶּן־עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צַדְקִיָּהוּ לָהּ
בְּמָלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ
חַמְוִטַל בַּת־יְרִמְיָהוּ מַלְבָּנָה: וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כָּל־
אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוֹשִׁיָּאִים: כִּי וְעַל־אֵף יְהוָה הִיטָה בִּירוּשָׁלַם
וּבִיהוּדָה עַד־הִשְׁלָכוֹ אֹתָם מֵעַל פְּנֵי וַיִּמְרֹד צַדְקִיָּהוּ בְּמֶלֶךְ
בָּבֶל:

בֶּן־
שָׁמְנָה עֶשְׂרֵה שָׁנָה יְהוֹיָכִין בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מֶלֶךְ
בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ נַחֲשָׁתָא בַת־אֶלְנָתָן מִירוּשָׁלַם: וַיַּעַשׂ
הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה אָבִיו: בַּעַת הַהִיא עָלָה
עֲבָדֵי נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל יְרוּשָׁלַם וַתִּבֹּא הָעִיר בְּמִצּוֹר:
וַיָּבֹא נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַל־הָעִיר וְעַבְדָּיו צָרִים עָלֶיהָ:
וַיֵּצֵא יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל הוּא וְאִמּוֹ וְעַבְדָּיו
וְשָׂרָיו וְסְרִיסָיו וַיִּקַּח אֹתוֹ מֶלֶךְ בָּבֶל בַּשָּׁנָה שְׁמֹנֶה לְמָלְכוֹ:
וַיֵּצֵא מִשָּׁם אֶת־כָּל־אֹיְצְרוֹת בֵּית יְהוָה וְאֹיְצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ
וַיִּקְצֹץ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
בְּהִיבֹל יְהוָה כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: וְהִגְלָה אֶת־כָּל־יְרוּשָׁלַם וְאֶת־
כָּל־הָעָרִים וְאֶת כָּל־גְּבוּרֵי הַחַיִל עֶשְׂרֵה אֲלָפִים גּוֹלָה וְכָל־
עֶשְׂרֵת

הניתוח וההסבר של הנושאים בפרק

הפרק עוסק בהגלייתו של יהויכין לבבל בזיזת כלי בית המקדש והמלכתו של צדקיהו על ידי הבבלים

עם עליית כוחה של ממלכת בבל בשנת 605 לפנה"ס מביס נבוכדנאצר מלך בבל את מצרים שהיתה מעצמה אזרית ושלטה ביהודה וממשיך במסעות הכיבושים שלו. יהויקים (בנו של יאשיהו) מלך יהודה שהומלך על ידי מצרים נאלץ להיכנע לבבלים.

לאחר שלוש שנות שיעבוד מורד יהויקים בנבוכדנצר מלך בבל שבעקבות כך יוצא למסע לדיכוי המרד ביהודה. תוך כדי מסעו של נבוכדנצר ליהודה מת יהויקים ועל כסא המלוכה ביהודה עולה בנו יהויכין.

גלות יהויכין ובני ביתו ועילית העם לבבל

פסוקים 8 - 9 - "בן שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה יְהוֹיָכִין בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ נַחֲשָׁתָא בַת אֶלְנָתָן מִירוּשָׁלַם. וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו."

יהויכין בנו של יהויקים הוא בן שמונה עשרה שנה כשעלה לכס המלוכה במקום אביו **בְּן שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה יְהוֹיָכִין בְּמִלְכוֹ** ושלושה חודשים הספיק למלוך עד להגעת הבבלים ו**שָׁלְשָׁה חֳדָשִׁים מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם** וגם הוא חטא במעשיו ולא שמר על מצוות האלוהים ו**יַעַשׂ הָרַע בְּעֵינָי יְהוָה** כמו מעשי החטא של אביו **כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו**

פסוקים 10 - 11 - "בָּעֵת הַהִיא עָלָה (עָלוּ) עֲבָדֵי נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל יְרוּשָׁלַם וַתָּבֵא הָעִיר בְּמִצּוֹר. וַיָּבֵא נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל עַל הָעִיר וְעֲבָדָיו צָרִים עָלֶיהָ".

באותו הזמן בָּעֵת הַהִיא הגיע צבאו של נבוכדנאצר מלך בבל לירושלים עָלוּ עֲבָדֵי נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל יְרוּשָׁלַם ושמו מצור על העיר וַתָּבֵא הָעִיר בְּמִצּוֹר עד אשר נבוכדנאצר מלך בבל מגיע לירושלים וַיָּבֵא נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל עַל הָעִיר בעת שצבאו צר על העיר וְעֲבָדָיו צָרִים עָלֶיהָ

פסוק 12 - "וַיֵּצֵא יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה עַל מֶלֶךְ בָּבֶל הוּא וְאִמּוֹ וְעֲבָדָיו וְשָׂרָיו וְסָרִיסָיו וַיִּקַּח אֹתוֹ מֶלֶךְ בָּבֶל בְּשָׁנַת שְׁמֹנֶה לְמַלְכוֹ".

יהויכין מלך יהודה יצא בהכנעה וַיֵּצֵא יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה בפני מלך בבל עַל מֶלֶךְ בָּבֶל יחד עימו יצאו אימו עבדיו ושריו ומשרתיו הוּא וְאִמּוֹ וְעֲבָדָיו וְשָׂרָיו וְסָרִיסָיו מלך בבל לוקח ומגלה אותו לבבל וַיִּקַּח אֹתוֹ מֶלֶךְ בָּבֶל כל זה מתרחש בשנה השמינית למלכותו של נבוכדנאצר בְּשָׁנַת שְׁמֹנֶה לְמַלְכוֹ

החוקרים אומרים:

שהכניעה של יהויכין נעשתה בעצתו של ירמיהו הנביא שדרש להיכנע בפני מלך בבל. הכניעה אומנם הצילה את ירושלים מחורבן אך לעומת זאת ממלכת יהודה נפגעה קשות מבחינה מדינית וכלכלית לאחר שרבים ממנהיגי העם הוגלו לבבל ואוצרות הממלכה ובית המקדש נבזזו.

פסוק 13 - "וַיּוֹצֵא מִשָּׁם אֶת כָּל אוֹצְרוֹת בַּיִת יְהוָה וְאוֹצְרוֹת בַּיִת הַמֶּלֶךְ וַיִּקְצֹץ אֶת כָּל כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּהִיכַל יְהוָה כַּאֲשֶׁר דָּבַר יְהוָה".

נבוכדנאצר מלך בבל בוזז את אוצרות בית המקדש ויוצא משם את כל אוצרות בית יהוה ואת אוצרות בית המלוכה ואוצרות בית המלך כשהוא כורת ומקרצף את הזהב וניקצץ מכלי הזהב את כל כלי הזהב שעשה שלמה המלך עבור בית המקדש אשר עשה שלמה מלך ישראל בהיכל יהוה על פי מצוות האלוהים כאשר דבר יהוה

פסוקים 14 - 16 - "והגלה את כל ירושלים ואת כל השירים ואת כל גבורי החיל עשרה (עשרת) אלפים גולה וכל-החרש והמסגר לא נשאר זולת דלת עם הארץ. ויגל את יהויכין בבבלה ואת אם המלך ואת נשי המלך ואת סריסיו ואת אולי (אילי) הארץ הוליד גולה מירושלים בבבלה. ואת כל אנשי החיל שבעת אלפים וחרש והמסגר אסף הכל גבורים עשי מלחמה וביאם מלך בבל גולה בבבלה".

נבוכדנאצר היגלה את כל תושבי העיר ירושלים והגלה את כל ירושלים את כל הנכבדים ואת כל השירים ואת כל הלוחמים ואת כל גבורי החיל עשרת אלפים גולים עשרת אלפים גולה וביניהם גם את כל אומני המתכת והמסגרים וכל-החרש והמסגר ורק פשוטי העם נשארו לא נשאר זולת דלת עם הארץ נבוכדנאצר מגלה את יהויכין לבבל ויגל את יהויכין בבבלה ויחד איתו את אימו ואת אם המלך ואת כל הנשים שלו ואת נשי המלך ואת משרתיו ואת סריסיו ואת בעלי ההשפעה נכבדי הארץ ואת אילי הארץ הוליד לגולה מירושלים לבבל הוליד גולה מירושלים בבבלה יחד עם שבעת אלפים לוחמים ואת כל אנשי החיל שבעת אלפים ואלף אומני מתכת ומסגרים וחרש והמסגר אסף כולם גיבורים ולוחמים הכל גבורים עשי מלחמה שמלך בבל הביאם לגולה לבבל וביאם מלך בבל גולה בבבלה

החוקרים אומרים:

שפסוקים אלו מדגישים את מדיניות ההגלייה הבבלית:

- הגליית האליטה של העם מתוך מטרה להחליש את כוח ההתנגדות של העם כנגד הכיבוש הבבלי.
- השאתם של פשוטי העם כדי להמשיך ולעבד את האדמה וגם לשרת את יחידות הצבא הבבלי שנותרו במקום.

אי ההתאמה במספר הגולים!!

- בפסוק 14 - מופיע שמספר הגולים הוא עֶשְׂרֵת אֲלָפִים גֹּלֵה
- בפסוק 16 - מופיע שמספר הגולים הוא כָּל אַנְשֵׁי הַחֵיִל שִׁבְעַת אֲלָפִים וְהַחֶרֶשׁ וְהַמְסַגֵּר אֶלֶף יחד הם שמונת אלפים גולים.

כיצד ניתן ליישב את הפער של אלפיים גולים?

החוקרים אומרים:

שבפסוק 16 מפורט מספרם של 7000 הלוחמים ו-1000 אומני מתכת ומסגרים אך לא מוזכר מספרם של הנכבדים שהוגלו. לכן יש להניח שמספר הנכבדים שהוגלו היה 2000 איש ובצורה כזו נוצרת התאמה מספרית של נתוני הגולים המופיעים בשני הפסוקים.

גלות יהויכין שהתרחשה בשנת 597 לפנה"ס היתה הגלות הראשונה של העם מיהודה לבבל

אירוע זה היה אירוע טראומתי לממלכת יהודה שהגליית בית המלוכה ונכבדי העם פגע במעמדה החברתי והשלטוני ובזיזת אוצרות המקדש פגעה ביוקרתו של בית המקדש.

כיצד מתייחס הסופר המקראי לאירוע הטראומתי הזה?

החוקרים אומרים:

- שהסופר המקראי משתמש בלשון של הגזמה לתאור האירוע הטראומתי:
- וַיֹּצֵא מִשָּׁם אֶת כָּל אוֹצְרוֹת בַּיִת יְהוָה... (13) - מתאר את בזיזת כל אוצרות בית המקדש. אך בפרק כ"ה (13 - 17) מתואר שהבבלים בוזזים פעם נוספת את אוצרות בית המקדש. מזה ניתן להבין שהם לא בזזו את כל אוצרות בית המקדש בעת ההגלייה של יהויכין.
  - וְהִגְלָה אֶת כָּל יְרוּשָׁלַם וְאֶת כָּל הַשָּׂרִים וְאֶת כָּל גְּבוּרֵי הַחֵיִל...לא נשָׂאָר זֹלַת דָּלַת עִם הָאָרֶץ (14) - מתאר את ההגלייה של כל העילית של העם. אך בפרק כ"ה מתואר שלצדקיהו שהומלך על ידי מלך בבל יש

שרים יועצים ולוחמים המגינים על ממלכת יהודה. מזה ניתן להבין שלא כל העילית של העם והלוחמים הוגלו לבבל בעת ההגלייה של יהויכין.

המלכת צדקיהו

פסוק 17 - 19 - "וַיִּמְלֶךְ מֶלֶךְ בָּבֶל אֶת מִתְנִיָּה דָדוֹ תַּחְתָּיו וַיֹּסֵב אֶת שְׁמוֹ צְדָקְיָהוּ. בֶּן עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צְדָקְיָהוּ בְּמִלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אָמוֹ חֲמִיטַל (חֲמוּטַל) בַּת יִרְמְיָהוּ מִלְבָּנָה. וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינָי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹיָקִים".

בבוכדנאצר מלך בבל ממליך וַיִּמְלֶךְ מֶלֶךְ בָּבֶל את מתניה דודו של יהויכין אֶת מִתְנִיָּה דָדוֹ במקומו תַּחְתָּיו ומשנה את שמו לצדקיהו וַיֹּסֵב אֶת שְׁמוֹ צְדָקְיָהוּ. בן עשרים ואחת שנה צדקיהו בעת עלייתו על כס המלוכה בֶּן עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צְדָקְיָהוּ בְּמִלְכוֹ ומשך זמן מלכותו היה אחת עשרה שנה וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם שבמהלכם גם הוא חוטא ואינו שומר את מצוות האלוהים וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינָי יְהוָה כמו שעשה יהויקים (אחיו) כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹיָקִים

החוקרים אומרים:

העובדה שמלך בבל משנה את שמו של מתניה לצדקיהו לאחר המלכתו מראה על שליטתו ואדנותו של מלך בבל עליו.

פסוק 20 - "כִּי עַל אֵף יְהוָה הִיָּתָה בִּירוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה עַד הַשְּׁלֹכֹו אֹתָם מֵעַל פְּנֵי וַיִּמְרֹד צְדָקְיָהוּ בְּמֶלֶךְ בָּבֶל".

כעסו הרב של אלוהים כִּי עַל אֵף יְהוָה על החטאים של ירושלים ויהודה הִיָּתָה בִּירוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה הביא אותו להחלטה להגלות אותם עַד הַשְּׁלֹכֹו אֹתָם מֵעַל פְּנֵי צדקיהו מחליט למרוד במלך בבל וַיִּמְרֹד צְדָקְיָהוּ בְּמֶלֶךְ בָּבֶל

החוקרים אומרים:

- שהסופר המקראי המתאר את צדקיהו כמלך חוטא מביא בפסוק זה את ההסבר הדתי על הכעס של אלוהים ועל החורבן והגלות הקרבים לירושלים ויהודה.
- צדקיהו בהשפעת יועציו החליט למרוד בבוכדנאצר מלך בבל שיוצא עם צבא גדול בשנת 588 לפנה"ס למסע ענישה של יהודה וירושלים.

התגובות לחורבן

ושיבת ציון

פרקי חובה	
פרק י"ח (1 - 20)	יחזקאל
פרק א' (1 - 7)	עזרא
פרק ד' (1 - 6)	
פרק א'	חגי
פרק מ' (1 - 11)	ישעיה
פרקי הרחבה	
פרק ל"ז (1-14)	יחזקאל
פרק ה'	איכה
פרק קל"ז	תהילים

יחזקאל - פרק י"ח (1 - 20)

שינוי תפיסת עיקרון הגמול

גזל חבל לא ישיב ואל-הגלולים נשא עיניו תועבה עשה:
בנשך נתן ותרבות לקח וחי לא יחיה את כל-התועבות י
האלה עשה מות יומת דמיו בו יהיה: והנה הוליד בן וירא י
את-כל-חטאת אביו אשר עשה וירא ולא יעשה כהן: על- ט
ההרים לא אכל ועינו לא נשא אל-גלולי בית ישראל את-
אשת רעהו לא טמא: ואיש לא הונה חבל לא חבל וגזלה ט
לא גזל לחמו לרעב נתן וערום כסה-בגד: מעני השיב ידו י
נשך ותרבות לא לקח משפטי עשה בחקותי הלך הוא לא
ימות בעון אביו חיה יחיה: אביו כרעשק עשק גזל גזל ח
אח ואשר לא-טוב עשה בתוך עמיו והנהמת בעונו:
ואמדתם מדע לא-נשא הבן בעון האב והבן משפט וצדקה ט
עשה את כל-חקותי שמר ויעשה אתם חיה יחיה: הנפש ב
החטאת היא תמות בן לא-ישא ובעון האב ואב לא ישא
בעון הבן צדקת הצדיק עליו תהיה ורשעת רשע עליו ה
תהיה:

ויהי רבר-יהוה אלי לאמור: מזה-לכם יח
אתם משלים את-המשל הזה על-ארמת ישראל לאמור
אבות יאכלו בסר ושני הבנים תקהינה: חי-אני נאם ארני ג
יהוה אם-יהיה לכם עור משל המשל הזה בישראל: הן כל- ד
הנפשות לי הנה כנפש האב וכנפש הבן ליהנה הנפש
החטאת היא תמות: ואיש כר-יהיה צדיק ה
ועשה משפט וצדקה: אל-ההרים לא אכל ועינו לא נשא ו
אל-גלולי בית ישראל ואת-אשת רעהו לא טמא ואל-אשה
נדה לא יקרב: ואיש לא יונה חבלתו חוב ושיב גזלה לא יגזל ז
לחמו לרעב יתן ועירם יכסה-בגד: בנשך לא-יתן ותרבות ח
לא יקח מעול ושיב ידו משפט אמת יעשה בין איש לאיש:
בחקותי ילך ומשפטי שמר לעשות אמת צדיק הוא חיה י
יחיה נאם ארני יהוה: והוליד בן-פריץ שפך דם ועשה אח י
מאחד מאלה: והוא את-כל-אלה לא עשה כי גם אל- י
ההרים אכל ואת-אשת רעהו טמא: עני ואביון הונה גזלות י

הניתוח וההסבר של הנושאים בפרק

הפרק עוסק בנבואתו של יחזקאל לעידוד גולי בבל ותושבי יהודה לשנות את תפיסתם לגבי עיקרון הגמול האלוהי

יחזקאל משמיע נבואה זו לפני חורבן בית המקדש בתקופה שחלק מהעם יושב בגלות (תקופת יהויכין) וחלקו האחר יושב בארץ ישראל כשהוא מדוכא ומתוסכל כיוון ש:

- על פי עיקרון הגמול הקיבוצי לדורות הם צפויים לעונשים של חורבן וגלות בגלל החטאים של אבותיהם.
  - הם צפויים לעונשים נוספים בגלל החטאים שלהם עצמם.
  - הם אינם רואים כל סיכוי להינצל מהמצב הזה שבו הם נמצאים.
- יחזקאל רואה באמונה בעיקרון הגמול לדורות סכנה להמשך קיומו של העם כיוון שהעם נמנע מלחזור בתשובה מתוך אמונה שגורלו נחרץ. יחזקאל פועל לעודד את העם לשנות את תפיסתם ולהאמין באפשרות לשנות את גורלם.

עיקרון הגמול האישי במקום הגמול לדורות - פסוקים (1 - 4)

פסוקים 1 - 3 - "וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר. מַה-לָּכֶם אַתֶּם מְשָׁלִים אֶת-הַמָּשָׁל הַזֶּה עַל-אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲבוֹת יֹאכְלוּ בִסֵּר וְשְׁנֵי הַבָּנִים תִּקְהֶינָה. חִי-אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם-יְהִיֶּה לָכֶם עוֹד מְשָׁל הַמָּשָׁל הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל".

יחזקאל כנביא האלוהים וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר פונה לעם ומתקומם מַה-לָּכֶם כנגד האמונה אַתֶּם מְשָׁלִים אֶת-הַמָּשָׁל הַזֶּה הרווחת בארץ על-אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל שעל חטאי האבות ובדימוי האוכלים פירות לא בשלים אֲבוֹת יֹאכְלוּ בִסֵּר נענשים הבנים ובדימוי שיני הבנים נפגעות וְשְׁנֵי הַבָּנִים תִּקְהֶינָה. הוא מתנגד באופן נחרץ לתפישה זו של גמול לדורות ומשתמש בלשון של שבועה חִי-אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה ודורש לבטל אִם-יְהִיֶּה לָכֶם עוֹד את האמונה הזו בעם ישראל מְשָׁל הַמָּשָׁל הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל.

נִיבִיט וּבִיטוּיִט

"אבות יאכלו בסר ושני הבנים תקהינה" (2) במשמעות של "דור הבנים נענש בשל חטאי ההורים"

החוקרים אומרים:

"עיקרון הגמול לדורות" מופיע כבר ב"עשרת הדיברות": "אֲנֹכִי יְהוָה אֵלֶיךָ אֵל קָנָא פִקֵּד עֹן אָבֹת עַל-בָּנִים עַל-שְׁלֹשִׁים וְעַל-רַבְעִים לְשָׁנָאִי" (שמות כ' 4) מה שמוכיח שעיקרון זה היה מושרש בעם במשך תקופה ארוכה מאד וכעת יחזקאל מנסה לשנות תפישה זו.

פסוק 4 - "הן כל-הנפשות לי הנה כנפש האב וכנפש הבן לי-הנה הנפש החטאת היא תמות".

יחזקאל אומר כי הרי כל הנפשות הן כל-הנפשות שייכות לאלוהים לי הנה ונפש האב כנפש האב כמו נפש הבן וכנפש הבן הן שוות בפני האלוהים לי-הנה ולכן רק הנפש החוטאת תענש הנפש החטאת היא תמות.

החוקרים אומרים:

יחזקאל רומז בפסוק זה שהענשת הבנים בגלל חטאי האבות היתה אפליה בלתי צודקת בין הנשמות שכולן שוות בפני האלוהים לכן מעכשיו כל נפש תיתן את הדין על מעשיה וקובע בזאת את המעבר לעיקרון הגמול האישי. כדי לשכנע את העם בתפישת העיקרון של הגמול האישי מתאר יחזקאל שלושה דורות במשפחה כשלכל דור מאפיינים משלו.

מאפייני האב הצדיק - פסוקים (5 - 9)

פסוקים 5 - 6 - "וְאִישׁ כִּי-יִהְיֶה צַדִּיק וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה. אֶל-הַהָרִים לֹא אָכַל וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא אֶל-גְּלוּלֵי בַיִת יִשְׂרָאֵל וְאֶת-אִשְׁתּוֹ רָעָהוּ לֹא טָמֵא וְאֶל-אִשָּׁה נְדָה לֹא יִקְרָב".

אם ניקח אדם וְאִישׁ כִּי-יִהְיֶה שהינו צדיק צַדִּיק המקיים את המצוות ועושה צדק וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה.

שומר על מצוות הדת

- שאף פעם לא אכל מקורבנות שהוקרבו במזבחות האלילים בהרים אֶל-הָהָרִים לֹא אָכַל
- ולא התפלל לאלילים אליהם התפללו עם ישראל וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא אֶל-גְּלוּלֵי בַיִת יִשְׂרָאֵל
- ששמר על מצוות "לא תנאף" וְאֶת-אִשְׁתּוֹ רָעָהוּ לֹא טָמֵא
- ושמר על דיני הטומאה ולא התקרב לאישתו בזמן הנידה שלה וְאֶל-אִשָּׁה נְדָה לֹא יִקְרָב.

פסוקים 7 - 8 - "וְאִישׁ לֹא יוֹנֵה חֲבֻלָתוֹ חוֹב יָשִׁיב גְּזֵלָה לֹא יִגְזַל לְחֶמּוֹ לְרָעַב יִתֵּן וְעִירֹם יִכְסֶה-בְּגָדוֹ. בְּנֶשֶׁךְ לֹא-יִתֵּן וְתַרְבִּית לֹא יִקַּח מֵעוֹל יָשִׁיב יָדוֹ מִשְׁפָּט אָמֶת וְעָשָׂה בֵּין אִישׁ לְאִישׁ".

שומר על מצוות שבין אדם לחברו

- לא רימה אף אדם וְאִישׁ לֹא יוֹנֵה
- החזיר משכון שלקח מהעני תמורת ההלוואה שנתן לו חֲבֻלָתוֹ חוֹב יָשִׁיב
- לא גנב מאף אדם גְּזֵלָה לֹא יִגְזַל

פרקי הרחבה

יחזקאל - פרק ל"ז (1 - 14)

חזון העצמות היבשות

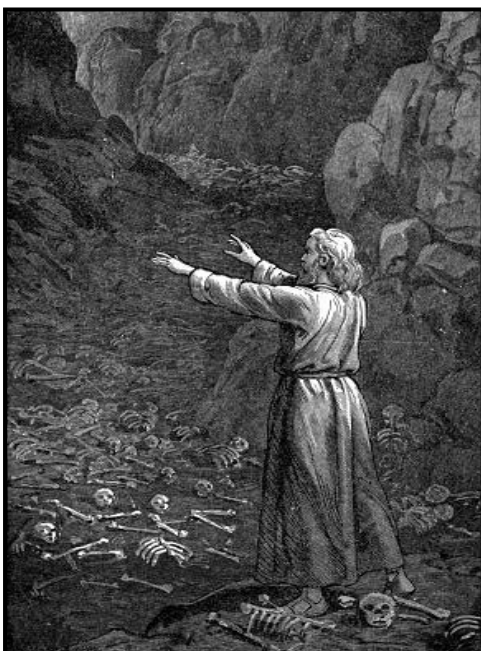
לז א היתה עלי יד יהוה ויוצאני ברוח יהוה וינחני בתוך הבקעה
ב והיא מלאה עצמות: והעבירני עליהם סביב וסביב והנה
ג רבות מאד על פני הבקעה והנה יבשות מאד: ויאמר אלי
ד בן-אדם התחיינה העצמות האלה ואמר אדני יהוה אתה
ה ידעת: ויאמר אלי הנבא על העצמות האלה ואמרת אליהם
והעצמות היבשות שמעו דבר יהוה: כה אמר אדני יהוה
ו לעצמות האלה הנה אני מביא בכם רוח וחיותם: ונתתי
ז עליכם גידים והעלתי עליכם בשר וקרמתי עליכם עור ונתתי
ח בכם רוח וחיותם וידעתם כי אני יהוה: ונבאתי כאשר צויתי
ט ויהי קול כהנבאי והנה רעש ותקרבו עצמות עצם אל-
עצמו: וראיתי והנה עליהם גדים ובשר עלה ויקרם עליהם
ס עור מלמעלה ורוח אין בהם: ויאמר אלי הנבא אל-הרוח

הנבא בן-אדם ואמרת אל-הרוח כה-אמר ו אדני יהוה
מארבע רוחות באי הרוח ופתי בהרוגים האלה ויחיו:
והנבאתי כאשר צוני ותבוא בהם הרוח ויחיו ויעמדו על-
רגליהם חיל גדול מאד מאד: ויאמר אלי בן-אדם העצמות
האלה כל-בית ישראל המה הנה אמרים יבשו עצמותינו
ואבדה תקותנו נגזרנו לנו: לכן הנבא ואמרת אליהם כה-
אמר אדני יהוה הנה אני פתח את-קברותיכם והעליתי
אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל-אדמת ישראל:
וידעתם כי אני יהוה בפתחי את-קברותיכם ובהעלותי אתכם
מקברותיכם עמי: ונתתי רוחי בכם וחיותם והנחתי אתכם
על-אדמתכם וידעתם כי אני יהוה דברתי ועשיתי נאם-
יהוה:

הניתוח וההסבר של הנושאים בפרק

הפרק עוסק בחזון של יחזקאל שאלוהים יגאל את העם

מהגלות ויחזירם לארצם

יחזקאל הנביא והעצמות היבשות

פסוקים 1 - 3 - "היתה עלי יד-יהוה ויוצאני ברוח יהוה ויניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות. והעבירני עליהם סביב סביב והנה רבות מאד על-פני הבקעה והנה יבשות מאד. ויאמר אלי בן-אדם התחיינה העצמות האלה ואמר אדני יהוה אתה ידעת".

יחזקאל אומר כי אלוהים הביא לו את החזון היתה עלי יד-יהוה וברוח הנבואה ששרתה עליו ויוצאני ברוח יהוה ראה בקעה מלאה עצמות ויניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות. שם אלוהים מראה לו את הכמות

הרבה של העצמות והעבירני עליהם סביב סביב והנה רבות מאד על-פני
הבקעה והן יבשות מאד והנה יבשות מאד. אלוהים שואל אותו האם יתכן
שעצמות אלו תחיינה ויאמר אלי בן-אדם התחיינה העצמות האלה ויחזקאל
שמאמין בנס שאלוהים יכול לעשות עונה לו שרק אלוהים יכול לדעת את זאת
ואמר אדני יהוה אתה ידעת.

המשל והנמשל

- הבקעה מסמלת את הגולה
- העצמות מסמלות את עם ישראל בגולה
- ריבוי העצמות מסמל את ריבוי הגולים בבבל
- יובש העצמות מסמל את אובדן התקווה לגאולה

פסוקים 4 - 6 - "ויאמר אלי הנבא על-העצמות האלה ואמרת אליהם
העצמות היבשות שמעו דבר-יהוה. כה אמר אדני יהוה לעצמות האלה
הנה אני מביא בכם רוח וחיייתם. ונתתי עליכם גידים והעלתי עליכם
בשר וקרמתי עליכם עור ונתתי בכם רוח וחיייתם וידעתם כי-אני יהוה".
אלוהים אומר ליחזקאל להינבא אל העצמות ויאמר אלי הנבא על-העצמות
האלה ולהשמיע להן את דבר האלוהים ואמרת אליהם העצמות היבשות
שמעו דבר-יהוה. אשר מתכוון כה אמר אדני יהוה לעצמות האלה להחיות
אותן הנה אני מביא בכם רוח וחיייתם להעלות עליהן בשר עור וגידים ונתתי
עליכם גידים והעלתי עליכם בשר וקרמתי עליכם עור להפח בהן רוח
חיים ולהחיותם מחדש ונתתי בכם רוח וחיייתם וידעתם כי-אני יהוה.

ניבוי וביטויים

"העצמות היבשות" (4) משמעותו בהקשר של "אנשים חסרי חזון או חסרי תקווה"

פסוקים 7 - 10 - "ונבאתי פאשר צויתי ויהי-קול כהנבאי והנה-רעש
ותקרבו עצמות עץ אל-עצמו. וראיתי והנה-עליהם גדים ובשר עלה
ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם. ויאמר אלי הנבא אל-הרוח
הנבא בן-אדם ואמרת אל-הרוח כה-אמר אדני יהוה מארבע רוחות באי

הָרוּחַ וּפְחֵי בְּהֲרוּגִים הָאֵלֶּה וַיְחִיו. וְהִנֵּבֹאתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּנִי וַתִּבְּוֹא בְּהֶם הָרוּחַ
וַיְחִיו וַיַּעֲמְדוּ עַל-רַגְלֵיהֶם חֵיל גָּדוֹל מֵאֵד-מֵאֵד.”

יחזקאל מתנבא כפי שציווה אותו אלוהים וּנְבִאתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי והחל רעש תוך כדי הנבואה וַיְהִי-קוֹל כְּהִנָּבְאִי והעצמות החלו להתקרב ביניהן כל אחת למקומה וְהִנֵּה-רֵעַשׁ וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֲצָם אֶל-עֲצָמוֹ. ובשר גידים ועור החל לעלות עליהן וְרֵאִיתִי וְהִנֵּה-עַלֵּיהֶם גְּדִים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְרַם עַלֵּיהֶם עוֹר מִלְמַעְלָה אך נותרו ללא רוח חיים וְרוּחַ אֵין בְּהֶם. אלוהים אומר ליחזקאל להינבא אל הרוח וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל-הָרוּחַ ולומר לרוח לבוא מכל הכיוונים הִנָּבֵא בֶן-אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל-הָרוּחַ כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הָרוּחַ כדי להפיח חיים בגופות שנוצרו כדי שיחיו וּפְחֵי בְּהֲרוּגִים הָאֵלֶּה וַיְחִיו יחזקאל מבצע את הציווי של אלוהים וְהִנֵּבֹאתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּנִי וכל הגופות קמו לתחייה וַתִּבְּוֹא בְּהֶם הָרוּחַ וַיְחִיו והתאספו לכמות גדולה מאד של בני אדם וַיַּעֲמְדוּ עַל-רַגְלֵיהֶם חֵיל גָּדוֹל מֵאֵד-מֵאֵד.

המשל והנמשל

- התקרבות העצמות מסמלת את מעשי האלוהים לקראת הגאולה
- העלאת בשר גידים ועור מסמל את התגבשותם מחדש כעם
- הפחת הרוח בעצמות מסמלת את הפחת תקווה של גאולה
- הרוח מארבע הרוחות מסמלת גאולה לכל נשמות העם מהיכן שפנו

נְיֹבִיט וּבִיטוֹיִיט

”וַיִּקְרַם עַלֵּיהֶם עוֹר...וְרוּחַ אֵין בְּהֶם” (8) כיום משמש הביטוי ”קרם עור וּגִידִים”

במשמעות של "התגבש והתפתח לדבר ממשי"

פסוקים 11 - 14 - ”וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן-אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל
הֲמָה הֵנָּה אֹמְרִים יָבִשׁוּ עֲצָמוֹתֵינוּ וְאִבְדָּה תִּקְוַתֵּנוּ נִגְזְרָנוּ לָנוּ. לָכֵן הִנָּבֵא
וְאָמַרְתָּ אֵלֵיהֶם כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אֲנִי פֹתַח אֶת-קִבְרוֹתֵיכֶם
וְהַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל-אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל.
וַיִּדְעֶתֶם כִּי-אֲנִי יְהוִה בֹּפְתֵחִי אֶת-קִבְרוֹתֵיכֶם וּבְהַעֲלוֹתִי אֶתְכֶם

נביאי אמת

ושקר

פרקי חובה	
פרק י"ח (9 - 22)	דברים
פרק כ'	ירמיהו
פרק כ"ג (25 - 32)	
פרק כ"ח	
פרקי הרחבה	
פרק כ"ב (1 - 40)	מלכים א'
פרק כ"ו	ירמיהו
פרק ז' (7 - 17)	עמוס

בהגדת עתידות

- באמירת העתיד באמצעות מעשי קסמים קִסִים קִסָּמִים
- בראיית העתיד באמצעות עננים מְעוֹנֵן
- ניחוש עתידות וּמְנַחֵשׁ

במעשי כשפים

- במעשי כישופים וּמְכַשֵּׁף
- במעשי לחשים עם חיות וְחֵבֶר חֶבֶר

בהעלאת רוחות מתים אצל

- שואל רוחות המתים וְשֹׁאֵל אוֹב
- יודעי עתידות וְיֹדְעֵי
- מעלה רוח המתים וְדֹרֵשׁ אֶל-הַמֵּתִים

הנימוק לאיסור לעסוק במעשים כאלו הוא:

פסוק 12 - "כִּי-תוֹעֵבַת יְהוָה כָּל-עֲשֵׂה אֱלֹה וּבְגִלְלַת הַתּוֹעֵבַת הָאֵלֹה יְהוָה אֶל־הַיָּד מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךְ".
כי פסולים ושנואים על אלוהים כִּי-תוֹעֵבַת יְהוָה כל העוסקים במעשים אלו כָּל-עֲשֵׂה אֱלֹה ובגלל החטאים האלו וּבְגִלְלַת הַתּוֹעֵבַת הָאֵלֹה אלוהים גירש עמים אלו מהארץ והוריש אותה לעם ישראל יְהוָה אֶל־הַיָּד מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךְ

איזה רמז ניתן לעם בפסוק זה?

החוקרים אומרים:

פסוק זה רומז על שני דברים:

- עיסוק במעשים האסורים משמעותם כפיות טובה של העם כלפי האלוהים שנתן להם את הארץ.
- אזהרה לעם שעיסוק במעשים אסורים אלו עלול להביא עליהם הגלייה כמו העמים שהוגלו ואותם הם יורשים.

ההתנהגות הנדרשת מהעם

פסוק 13 - "תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֶל־הַיָּד".

להתהלך בתמימות ושלמות תָּמִים תִּהְיֶה עם אלוהים עִם יְהוָה אֶל־הַיָּד

פרקי חובה

דברים - פרק י"ח (9 - 22)

נביאי אמת לעומת מגידי עתידות

י"א לא־אִרְאֶה עוֹד וְלֹא אִמּוֹת: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטִיבוּ אֲשֶׁר
י"ב דִּבְרוּ: נְבִיאֵי אֱקִים לָהֶם מִקֶּרֶב אֲחֵיהֶם כְּמוֹךְ וְנִתְּתִי דִבְרֵי
י"ג בְּפִיו וְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֶת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּנּוּ: וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר
לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דִּבְרֵי אֲשֶׁר יִדְבֹר בְּשִׁמְיִי אֲנֹכִי אֲדַרְשׁ מֵעַמּוֹ:
י"ד אֶךְ הַנְּבִיאִי אֲשֶׁר יִזְיֵד לְדַבֵּר דְּבַר בְּשִׁמְיִי אֶת אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִיו
לְדַבֵּר וְאֲשֶׁר יִדְבֹר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמַת הַנְּבִיאִי הַהוּא:
י"ה וְכִי תֹאמְרוּ בְּלִבְכֶם אֵיכָה נִדְעֵ אֶת־הַדְּבַר אֲשֶׁר לֹא־דִבְרוּ
י"ז יְהוָה: אֲשֶׁר יִדְבֹר הַנְּבִיאִי בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא־יְהִיֶה הַדְּבַר וְלֹא
יָבֵא הוּא הַדְּבַר אֲשֶׁר לֹא־דִבְרוּ יְהוָה בְּזֶדוֹן דִּבְרוּ הַנְּבִיאִי לֹא
תְגוֹר מִמֶּנּוּ:

ט כי אתה בא אל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
יהוה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לֵאמֹר לִמְדוּ לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֲבַת הַגּוֹיִם הָהֵם:
י לא־יִמְצָא בְךָ מַעֲבִיר בְּנִדְוַבְתוֹ בְּאֵשׁ קִסִּים קְסָמִים מַעֲוֹנִן
י"א וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף: וְחָבֵר חָבֵר וּשְׂאֵל אוֹב וַיִּדְעֵנִי וְדַרְשׁ אֶל־
י"ב הַמֵּתִים: כִּי־תוֹעֲבַת יְהוָה כָּל־עֲשֵׂה אֱלֹה וּבְגִלְלֵי הַתּוֹעֲבַת
י"ג הָאֱלֹהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפָּנֶיךָ: תִּמְיִם תְּהִיֶה עִם
י"ד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל־
י"ה מַעֲנָנִים וְאֶל־קְסָמִים יִשְׁמְעוּ וְאַתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
י"ז נְבִיאֵי מִקֶּרֶבְךָ מֵאֲחֵיךָ כְּמוֹנֵי יָקִים לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲלֵיו תִּשְׁמָעוּן:
י"ח כָּל־אֲשֶׁר־שָׁאֵלְתָּ מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחָרֵב בַּיּוֹם הַקֹּהֵל לֵאמֹר
י"ט לֹא אֶסֶף לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵי וְאֶת־הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת

הניתוח וההסבר של הנושאים בפרק

הפרק עוסק באיסור על עיסוק בכשפים והגדת עתידות

ובחוק הנביא

איסור על עיסוק בכשפים והגדת עתידות - פסוקים (9 - 14)

פסוק 9 - "כי אתה בא אל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לֹא־תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֲבַת הַגּוֹיִם הָהֵם".

אלוהים מצווה על העם כי לקראת הכניסה שלהם לארץ כי אתה בא אל־הָאָרֶץ אשר אלוהים נותן להם לרשת אותה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לא ינהגו ולא יבצעו לֹא־תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּמוֹת הַפְּסוּלִים כְּתוֹעֲבַת שְׂנוֹהֵגִים לַעֲשׂוֹת העמים היושבים בארץ הַגּוֹיִם הָהֵם

פסוקים 10 - 11 - "לא־יִמְצָא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ־וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ קִסִּים קְסָמִים מַעֲוֹנִן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף. וְחָבֵר חָבֵר וּשְׂאֵל אוֹב וַיִּדְעֵנִי וְדַרְשׁ אֶל־הַמֵּתִים".

אלוהים אוסר על העם לֹא־יִמְצָא בְךָ מַעֲבִיר יְלִדֵיהֶם בְּאֵשׁ מַעֲבִיר בְּנוֹ־וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ וְלַעֲסוֹק:

מה ניתן להבין מכך?

רש"י טוען:

להתהלך בתמימות ולצפות לאלוהים מבלי לחקור אחר עתידות. וכל מה שיבוא על העם עליהם לקבל בתמימות ואז הם יהיו העם שלו ויזכו לחסדו "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו".

נביא וביטויים

"תמים תהיה עם יהוה אלהיך" (13) פונה בקריאה לאדם "להיות שלם עם אלוהיו לאמץ את אמת תורתו ולא ללכת בדרכי הגויים"

פסוק 14 - "כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל-מעננים ואל-קסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך יהוה אלהיך".

כי העמים האלו כי הגוים האלה שעם ישראל עומד לרשת אשר אתה יורש אותם במגידי עתידות באמצעות עננים אל-מעננים ובמגידי עתידות באמצעות קסמים ואל-קסמים מאמינים ישמעו ואילו עם ישראל אינו אמור לנהוג כך ואתה לא כן כי לעם ניתנו נביאים על ידי אלוהים נתן לך יהוה אלהיך

האם העם שמר על חוקים אלו?

החוקים אומרים:

- במלכים ב' י"ז - מוזכר כי בממלכת ישראל נהגו להעביר את בניהם באש ולנחש עתידות ולעסוק בקסמים ויעבירו את-בניהם ואת-בנותיהם באש ויקסמו קסמים וינחשו ויתמכרו לעשות הרע בעיני יהוה להכעיסו (17).
- במלכים ב' כ"א - מוזכר כי מנשה מלך יהודה נהג להעביר בנו באש ולהתייעץ במגידי עתידות והעביר את-בנו באש ועונן ונחש ועשה אוב וידענים הרבה לעשות הרע בעיני יהוה להכעיס (6).

העבירות על החוקים בדברים י"ח 9 - 14 היו חלק מהסיבות

לחורבן וגלות ממלכת ישראל וממלכת יהודה

חוק הנביא - פסוקים (15 - 22)

משה מציג לעם את חוק הנביא ומתייחס לאירוע שבעקבותיו נקבע שנביאים יתווכו בין העם לאלוהים

פסוקים 15 - 19 - "נְבִיא מְקַרְבָּן מֵאַחֶיךָ כַּמִּנִּי יָקִים לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן. כָּכֹל אֲשֶׁר-שָׁאַלְתָּ מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בַּיּוֹם הַקֶּהֱל לֵאמֹר לֹא אִסַּף לְשָׁמַע אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵי וְאֶת-הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת לֹא-אֶרְאֶה עוֹד וְלֹא אָמוֹת. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטִיבוּ אֲשֶׁר דִּבַּרוּ. נְבִיא אֲקִים לָהֶם מְקַרֵּב אַחֵיהֶם כְּמוֹן וְנִתְתִּי דְבָרִי בְּפִיו וְדָבַר אֲלֵיהֶם אֶת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶנּוּ. וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא-יִשְׁמַע אֶל-דְּבָרֵי אֲשֶׁר יִדְבַר בְּשָׂמִי אֲנֹכִי אֲדַרְשׁ מֵעַמוּ".

משה אומר שנביא מבין בני ישראל נביא מקרבך מאחריך כמו משה כמני יבחר עבור העם יקים לך אלוהים יהוה אלהיך ועל העם יהיה לציית לו אליו תשמעון לגבי כל השאלות שהעם רוצה לשאול ככל אשר-שאלת את אלוהים מעם יהוה אלהיך כמו שהיה במעמד הר סיני בחרב ביום הקהל כאשר אמרו לאמר שאינם רוצים לשמוע את קול האלוהים לא אסוף לשמע את-קול יהוה אלהי ואת האש הגדולה לא רצו לראות ואת-האש הגדולה הזאת לא-אראה עוד מפחד שימותו ולא אמות אז אמר אלוהים למשה ויאמר יהוה אלי שהוא מסכים לדברי העם היטיבו אשר דברו ואמר שיבחר נביא לעם נביא אקים להם שיהיה מבני העם מקרב אחיהם כמו משה כמון ואלוהים יתן את מצוותיו לנביא ונתתי דברי בפיו והוא יביא אל העם ודבר אליהם את כל אשר יצווה אלוהים את כל-אשר אצונו וכל מי שלא יציית והיה האיש אשר לא-ישמע לדברי הנביא שמדבר בשם האלוהים אל-דברי אשר ידבר בשמי אלוהים יראה בכך חטא ויעניש אותו אנכי אדרש מעמו

החוקרים אומרים:

משה אומר לעם שהנביא שיבחר הוא אחד מבני העם שאלוהים יבחר בו. הנביא מהווה את שליח האלוהים המוסר את מצוותיו לעם ולכן על העם לציית לו. מי שלא יציית לנביא זה יחשב לחטא שאלוהים לא יעבור על זה ללא תגובה.